

# Organiziranost ZPIZ in akti, ki urejajo delo izvedencev

**Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije je eden od stebrov socialnega zavarovanja, ki skrbi za uveljavitev pravic iz invalidskega zavarovanja. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ureja sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Republiki Sloveniji.**



**AVTOR:**

**mag. Dean Premik**

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije  
Sektor za izvedenstvo,  
Ob železnici 16, Ljubljana

Zavod sestavljajo svet zavoda, vodstvo zavoda, sedem različnih sektorjev in devet območnih enot. Z zadnjo reorganizacijo zavoda je 1. 1. 2006 zaživel tudi Sektor za izvedenstvo, v katerega sestavi so Služba za izvedenstvo I. stopnje Ljubljana, Služba za izvedenstvo I. stopnje Maribor in Služba za izvedenstvo II. stopnje ter invalidske komisije I. in II. stopnje. V službah sektorja so poleg administrativnega kadra redno zaposleni tudi zdravniki, na senatih pa sodeluje še precejšnje število zunanjih sodelavcev medicinske in nemedicinske stroke. Pravice na podlagi invalidnosti so pogojene z obstojem invalidnosti, ki jo ugotavlja invalidska komisija zavoda, in pogoji, ki jih določa zakon. Pravno podlago za delovanje izvedenskih organov poleg zakona ZPIZ-1 določajo tudi številni podzakonski akti, ki natančno določajo postopke in sestavo invalidskih komisij. Med drugimi

aktijetrebja izpostaviti Samoupravni sporazum o seznamu telesnih okvar, ki je precej zastarel.

## Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (v nadaljevanju zavod) je nosilec in izvajalec sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Republiki Sloveniji in je bil v tej obliki konstituiran 20. oktobra 1992. Je univerzalni pravni naslednik prejšnje Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v državi.

Zavod izvaja enotno obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje za celotno območje Republike Slovenije. Poglavitna naloga zavoda je upravljanje s sredstvi in izvajanje zavarovanja za primer starosti, smrti in drugih pravic iz obveznega pokojninskega zavarovanja, zavarovanja za primer invalidnosti, telesne okvare, potrebe po stalni pomoči in postrežbi in drugih pravic iz invalidskega zavarovanja ter zavarovanja za odpravnino, oskrbnino in pravico do dodatka za rekreacijo ali enkratnega letnega dodatka. Zavod v skladu z 237. členom Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (v nadaljevanju ZPIZ-1) pripravi letno poročilo o poslovanju v prejšnjem koledarskem letu in ga do 31. maja tekočega leta predloži v obravnavo državnemu zboru. <sup>1</sup> Upravni organ zavoda je svet zavoda <sup>2</sup> (v nadalje-

\*1 Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1-UPB4, Uradni list RS, št. 109/06)

<sup>2</sup> V mandatu 2005-2009 vodi svet zavoda g. Ivan Sisinger.

## MAKROORGANIZACIJA ZPIZ



vanju svet), ki ga sestavlja 27 članov s štiriletnim mandatom, od tega:

- 10 članov imenuje vlada Republike Slovenije;
- 6 članov imenujejo sindikati, reprezentativni za območje države, od tega lahko imenujejo zveze ali konfederacije, ki so po registru reprezentativnih sindikatov reprezentativne za območje države, najmanj enega predstavnika;
- 4 člane imenujejo delodajalska združenja na ravni države;
- 5 članov imenujejo zveze oziroma organizacije upokojencev na ravni države;
- 1 člana imenuje organizacije delovnih invalidov na ravni države;
- 1 člana izvolijo delavci zavoda.

Svet poleg nadzora poslovanja zavoda in imenovanja generalnega direktorja opravlja še vrsto pomembnih nalog s področja pokojninskega in invalidskega

zavarovanja. Med drugim sprejema tudi kriterije za določitev različnih prispevnih stopenj, spremlja gmotni položaj upokojencev in delovnih invalidov, odloča o uskladitvah pokojnin in o višini letnega dodatka, odloča o ukrepih, s katerimi se zagotavlja materialna podlaga ter možnosti za poklicno rehabilitacijo in zaposlovanje delovnih invalidov. Pomembna naloga sveta je tudi imenovanje izvedencev in sprejemanje splošnih in izvršilnih aktov zavoda, med katerimi je za delo izvedencev najbolj pomemben pravilnik o organizaciji in načinu delovanja invalidskih komisij ter drugih izvedenskih organov ZPIZ.

### Organizacija zavoda

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije sestavljajo poleg vodstva - generalnega direktorja - še sedem sektorjev in devet območ-

nih enot, kot je razvidno iz spodnjega organograma. Nekatere območne enote imajo tudi izpostave, in sicer OE Ljubljana v Trbovljah, OE Ravne v Velenju, OE Kranj na Jesenicah in OE Maribor na Ptuju. Invalidske komisije pa delujejo tudi na območju vseh OE in izpostav, razen na Ptuju.

Poslovodni organ zavoda je generalni direktor zavoda, ki organizira in vodi delo in poslovanje zavoda, predstavlja in zastopa zavod ter je odgovoren za zakonitost dela zavoda. Imenuje svet zavoda, k njegovemu imenovanju pa daje soglasje vlada.

### Dejavnost po posameznih sektorjih v zavodu

**Sektor za pokojninsko in invalidsko zavarovanje:**

- vodi postopek in rešuje zahteve za varstvo pravic zavarovancev iz pokojninskega, invalidskega ter

- mednarodnega zavarovanja,
- organizira in vodi matično evidenco o upokojencih,
  - izvaja kontrolo pravilnosti in enotnosti izvajanja predpisov in delovnih postopkov pokojninskega in invalidskega zavarovanja na območnih enotah,
  - izvaja kontrolo pravilnosti izvajanja predpisov in delovnih postopkov v izvajanju invalidskega zavarovanja na območnih enotah,
  - spremlja in predlaga ukrepe za boljšo koordinacijo in organizacijo pri izvajanju poklicne rehabilitacije in zaposlovanju delovnih invalidov,
  - izvaja revizijo pozitivnih odločb o priznanju pravic na I. stopnji po mednarodnem sporazumu,
  - v okviru pooblastil nastopa kot organ za zvezo s tujimi nosilci zavarovanja,
  - izvaja revizijo pozitivnih odločb o priznanju pravice na I. stopnji iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja,
- izdaja revizijske odločbe.

## **Finančni sektor:**

- opravlja vse naloge in opravila s področja finančnega poslovanja in financiranja zavoda,
  - odgovarja za zakonitost in pravilnost finančnega poslovanja zavoda ter skladnost izvajanja nalog z zakoni in predpisi ter internimi akti zavoda,
  - izvaja plačilni promet in zagotavlja likvidnost zavoda,
  - nadzoruje namensko uporabo finančnih sredstev,
  - obračunava plače ter druge prejemke in odtegljaje,
  - skrbi za zakonitost in pravilnost računovodskega poslovanja zavoda
- 37 Delo in varnost - LIV/2009/št. 2

- da ter skladnost izvajanja nalog skladno z zakoni in predpisi ter internimi akti zavoda,
- izdeluje letna in mesečna poročila o računovodskem poslovanju ter zaključni račun,
  - planira finančno poslovanje zavoda in plan usklajuje z zunanjimi institucijami,
  - analizira uresničevanje letnih finančnih načrtov zavoda in službe zavoda,
  - organizira in vodi matično evidenco o zavarovancih,
  - skrbi za pravilno evidentiranje splošnih in posebnih podatkov o zavarovancih ter podatkov o pokojninski dobi in plači, ki so podlaga za priznanje in odmero pravic iz dolgoročnega zavarovanja, ter daje o tem podatke,
  - vodi postopek in rešuje zahteve za varstvo pravic zavarovancev iz naslova pokojninske dobe ter vodi postopek in rešuje vloge za znižanje zavarovalne osnove,
  - skrbi za dopolnjevanje in vodenje ustreznih datotek o zavarovancih, upokojencih in zavezancah za prispevek.

## **Sektor za razvoj in organizacijo:**

- oblikuje razvojno strategijo na posameznih področjih poslovanja,
- pripravlja osnutek razvojnega programa zavoda,
- spremlja ekonomska gibanja, proučuje materialni položaj upokojencev, pripravlja gradivo za usklajevanje pokojnin, analizira rezultate usklajevanj in pripravlja ustrezne informacije in pobude,
- operativno izvaja kadrovske politike v zavodu,
- opravlja dela v zvezi z delovnimi razmerji,

- pripravlja predloge izobraževanja in operativno vodi posamezne izobraževalne aktivnosti,
- spremlja rezultate dela, kvaliteto ter ažurnost, predlaga in izvaja ukrepe za izboljšanje rezultatov,
- analizira delovne in poslovne procese ter predlaga ukrepe za sodobnejše in učinkovitejše poslovanje,
- organizira in izvaja statistične obdelave in raziskave, ki zadevajo pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
- sodeluje z zavodom za statistiko glede statističnih podatkov, ki so pomembni za zavod in širše družbene potrebe.

## **Sektor informacijskih tehnologij:**

- vodi in koordinira postopke nabave informacijske in komunikacijske opreme,
- realizira razvojne programe, pripravlja izvedbene projekte in projekte računalniških obdelav,
- izvaja organizacijo in programiranje kompleksnih programov in modulov,
- vodi in vzdržuje systemske in uporabniške datoteke,
- vzdržuje in ažurira programske produkte za bazo podatkov in računalniško mrežo,
- zagotavlja nemoteno delovanje računalniškega omrežja,
- opravlja obdelave na računalniškem sistemu,
- pripravlja dokumentacijo in snema na mikrofilm in elektronski arhiv.

## **Sektor za pravne in splošne zadeve:**

- kontrolira pravilnost uporabe zakonskih in drugih predpisov ter splošnih aktov,

- zastopa zavod pred sodišči in drugimi pristojnimi organi,
- daje pravna mnenja in pravno pomoč o zadevah zavoda ter opozarja na zakonitost poslovanja zavoda,
- spremlja splošno zakonodajo in predlaga ustrezne ukrepe,
- opravlja dela v zvezi s povračili škode zavodu, stečajni in prisilnimi poravnavam,
- sestavlja pogodbe, sporazume, tožbe, pripravljalne vloge in izvršilne predloge,
- zastopa zavod pred delovnim in socialnim sodiščem,
- vodi postopke za izvedbo javnih naročil,
- izdeluje in izvaja letni plan nabav zavoda in usklajuje nabave z računovodstvom,
- oskrbuje zavod s potrebnim potrošnim materialom in osnovnimi sredstvi,
- odgovarja za pravilno in enotno izvajanje poslovanja z dokumentarnim gradivom zavoda v skladu s predpisi,
- organizira in opravlja vsa vzdrževalna dela, popravila in servise na zgradbi, strojih in elektroinštalacijskih napravah na objektih, ki so v upravljanju zavoda,
- pripravlja in izvaja plan investicij, tekočega in investicijskega vzdrževanja,
- planira, organizira, vodi, koordinira in odgovarja za delo na področju varnosti in zdravja pri delu ter zaščite in reševanja v zavodu.

## **Sektor za nakazovanje pokojnin:**

- izplačuje denarne dajatve in izvršuje posamične akte o priznanju ali ukinitvi dajatev in vseh pozneje nastalih sprememb,

- izdaja razna potrdila upokojenecem v zvezi z izplačevanjem denarnih dajatev,
- prijavlja in odjavlja upokojence v zdravstveno zavarovanje,
- daje splošne in konkretne informacije upokojenecem s področja nakazovanja pokojnin,
- izvršuje upravne prepovedi, nalaga in vrača samoprispevke,
- izvršuje terjatve sodnih in upravnih organov,
- nadzoruje pravilnost in pravočasnost nakazovanja denarnih dajatev.

## **Sektor za izvedenstvo**

Zaradi pomembnosti sektorja za delo izvedenskih organov zavoda bomo temu sektorju posvetili nekaj več pozornosti. Sektor za izvedenstvo je nastal z zadnjo reorganizacijo zavoda in je organizacijsko povezal delovanje vseh izvedenskih organov. Po prejšnji organizaciji so invalidske komisije prve stopnje (v nadaljevanju IK I.) spadale v strukturo posameznih območnih enot, invalidska komisija II. stopnje (v nadaljevanju IK II.) pa je bila organizirana v oddelku za izvedenstvo v okviru sektorja za izvajanje zavarovanja. V službah sektorja je poleg administrativnega osebja zaposlenih tudi 22 zdravnikov (medicinskih izvedencev), honorarno pa v senatih invalidskih komisij sodeluje še (redno ali občasno) okoli 350 zunanjih sodelavcev - medicinskih in nemedicinskih izvedencev. Senati invalidskih komisij namreč potekajo pretežno v popoldan-

skem času. Število senatov invalidskih komisij je od okoli 12 na teden v večjih enotah in IK II. ter do 5 senatov v manjših. Sektor ima od oktobra 2008 sedež v Ljubljani, Ob železnici 15, kjer delujeta tudi IK I. Ljubljana in IK II.<sup>\*3</sup> ter na sedežih vseh območnih enot zavoda v Sloveniji. Invalidske komisije delujejo tudi na sedežih vseh izpostav, razen na Ptuj (pokriva IK I. Maribor). Taka geografska razpršenost ima velik vpliv na način delovanja sektorja in organiziranost delovanja.

## **Organiziranost Sektorja za izvedenstvo**

Vodstvo sektorja je poleg vodenja in organiziranja dela v sektorju zadolženo tudi za sodelovanje z ostalimi deli zavoda tako na strokovnem kot na tehničnem področju. Delo sektorja in odgovornost njegovih organizacijskih enot predpisuje pravilnik o organizaciji in načinu delovanja invalidskih komisij ter drugih izvedenskih organov zavoda,<sup>\*4</sup> tako da bomo o tej problematiki spregovorili ob obravnavi pravilnika.

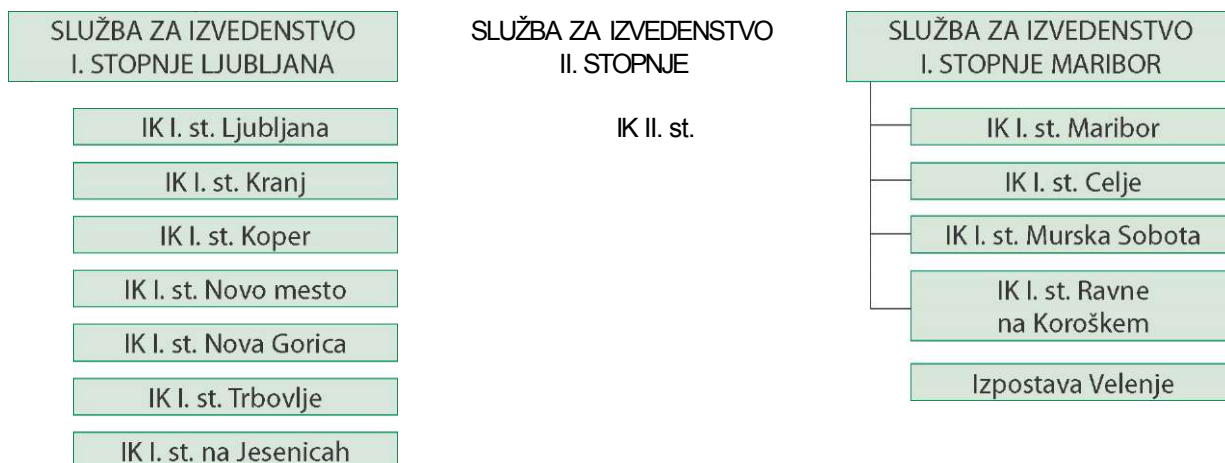
## **Akti, ki urejajo delo izvedencev**

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1) Že navedeni Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju na kar nekaj mestih opredeljuje pojme invalidnosti in določa pravice, ki iz tega izhajajo. V prispevku se bomo omejili le na najpomembnejše določbe, ki se nana-

<sup>\*3</sup> Do oktobra 2008 je bil sedež sektorja na sedežu zavoda - IK II. na Linhartovi in IK I. Ljubljana na Tomačevski ulici.

<sup>\*4</sup> Uradni list RS, št. 118/2005 in 17/2007

## ORGANIZIRANOST SEKTORJA ZA IZVEDENSTVO

SEKTOR ZA IZVEDENSTVO  
direktor

šajo na delo izvedenskih organov. Pravice na podlagi invalidnosti so opredeljene v četrtem poglavju zakona v členih od 60 do 108. Za delo izvedenskih organov so še posebej pomembne splošne določbe tega poglavja, kjer so opredeljene definicije invalidnosti, preostale delovne zmožnosti, vzroki za nastanek invalidnosti, poškodbe pri delu in poklicne bolezni. Dodatek za pomoč in postrežbo je opredeljen v sedmem poglavju zakona (od 137. do 142. člena), invalidnina pa v osmem, v katerem je v 143. členu opredeljena definicija telesne okvare. Delo izvedenskih organov ZPIZ opredeljuje 261. člen, ki določa, da dajejo izvedenska mnenja o invalidnosti, telesni okvari, potrebi po stalni pomoči in postrežbi ter o nezmožnosti za delo zavarovanca oziroma nezmožnosti za delo vdove ali vdovca oziroma drugih zavarovančevih družinskih članov. Izvedenski organi zavoda dajejo izvedenska mnenja tudi na zahtevo tujih nosilcev zavarovanja in drugih organov, skupnosti in oseb, če tako določajo mednarodni spora-

zumi. Omenjeni člen opredeljuje tudi, kdo so izvedenski organi zavoda - invalidske komisije, zdravniki posamezniki in druge strokovne institucije, ki jih imenuje pristojni organ zavoda (svet). Ko se ugotavlja invalidnost, poda izvedensko mnenje invalidska komisija v sestavi dveh članov zdravnikov in enega člana, strokovnjaka s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, varstva pri delu, organizacije dela, industrijske psihologije ali tehnologije oziroma drugega ustreznega področja. V postopku in pred izdajo izvedenskega mnenja ima v teh primerih pravico in dolžnost sodelovati tudi predstavnik delodajalca. Če se v postopku ugotavljanja invalidnosti ugotovi, da je pri zavarovancu podana invalidnost II. ali III. kategorije, poda invalidska komisija izvedensko mnenje o obliki poklicne rehabilitacije na podlagi mnenja strokovne institucije s področja medicine dela oziroma poklicne rehabilitacije. V postopku pred izdajo izvedenskega mnenja sodelujejo

izvedenski organi zavoda z zavarovančevim osebnim zdravnikom, službo medicine dela, specialistično službo oziroma z zavodi za usposabljanje invalidnih oseb in z delodajalci. ZPIZ-1 pooblašča Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje RS, da določi organizacijo in način delovanja invalidskih komisij ter drugih izvedenskih organov s splošnim aktom. S tem aktom se določi tudi seznam obvezne medicinske in delovne dokumentacije, ki je potrebna za podajo izvedenskega mnenja, ter kriterije za ocenjevanje invalidnosti.

Statut ZPIZ<sup>\*5</sup>

Statut zavoda opredeljuje izvedenske organe zavoda v 63. členu, ki določa, da dajejo izvedenska mnenja o invalidnosti, telesni okvari, potrebi po stalni pomoči in postrežbi, o nezmožnosti za delo vdove ali vdovca oz. drugih zavarovančevih družinskih članov ter okoliščin iz 201. člena ZPIZ-1 (osebne okoliščine kot podlaga za pridobitev in

\*5 Uradni list RS, št. 114/2006 in 118/2006



odmero pravic - prišteta doba) in izvedenska mnenja na zahtevo drugih institucij ter tujih nosilcev zavarovanj invalidske komisije zdravniki izvedenci ter druge strokovne institucije, ki jih imenuje svet zavoda.

## Seznam telesnih okvar\*<sup>6</sup>

ZPIZ-1 v 143. členu določa, da je telesna okvara podana, če nastane pri zavarovancu izguba, bistvenejša poškodovanost ali znatnejša onesposobljenost posameznih organov ali delov telesa, kar otežuje aktivnost organizma in zahteva večje napore pri zadovoljevanju življenjskih potreb, ne glede na to, ali ta okvara povzroča invalidnost ali ne. Zavarovanec, pri katerem nastane telesna okvara med zavarovanjem, pridobi pravico do denarnega nadomestila za to okvaro ob enakih pogojih glede pokojninske dobe, ki veljajo za pridobitev pravice do invalidske pokojnine. Kot je razvidno iz navedbe objav v uradnih listih SFRJ (glej opombo), je seznam telesnih okvar najstarejši predpis, ki ga morajo upoštevati izvedenski organi zavoda. Zakon v že citiranem 143. členu določa, da vrste telesnih okvar, na podlagi katerih se pridobi pravica do invalidnine, in odstotke teh okvar določi minister, pristojen za delo, po predhodnem mnenju ministra, pristojnega za zdravstvo. Žal do spremembe in aktualizacije seznama kljub dolgotrajnim prizadevanjem zavoda, ki je v delovno skupino za prenovo seznama že imenoval svoje predstavnike,

še ni prišlo. Pobude v zvezi s tem so bile v letih 2007 in 2008 tudi predmet razprav Odbora za delo družino in socialne zadeve Državnega zbora Republike Slovenije.

## Pravilnik o seznamu poklicnih bolezni\*<sup>7</sup>

ZPIZ-1 določa definicijo poklicne bolezni v 65. členu: to so bolezni, povzročene z daljšim neposrednim vplivom delovnega procesa in delovnih pogojev na določenem delovnem mestu ali na delu, ki sodi v neposredni okvir dejavnosti, na podlagi katere je oboleli zavarovan. Poklicne bolezni in dela, na katerih se pojavljajo te bolezni, in pogoje, ob katerih se štejejo za poklicne bolezni, določi minister, pristojen za delo, v sodelovanju z ministrom, pristojnim za zdravstvo.

Pravilnik o organizaciji in načinu delovanja invalidskih komisij ter drugih izvedenskih organov zavoda

Pravilnik o organizaciji in načinu delovanja invalidskih komisij ter drugih izvedenskih organov zavoda (v nadaljevanju pravilnik) je najpomembnejši organizacijsko-vsebinski predpis za delo izvedenskih organov zavoda. Noveliran pravilnik velja od 1. 1. 2006 (Uradni list RS, št. 118/2005, sprememba 17/2007) in natančno določa organizacijo in način delovanja izvedenskih organov zavoda. Z aktom je opredeljen tudi postopek pri podaji izvedenskega mnenja in določa sestavo obvezne medicinske delovne dokumentacije, ki je potrebna za podajo izvedenske-



ga mnenja v postopku za uveljavljanje pravic iz invalidskega zavarovanja. Izvedenski organi zavoda dajejo v postopkih na prvi in drugi stopnji, kot določa drugi člen pravilnika, izvedenska mnenja o invalidnosti, preostali delovni zmožnosti in ustreznosti drugega delovnega mesta, telesni okvari, potrebi po stalni pomoči in postrežbi drugega, nezmožnosti za delo vdove ali vdovca oziroma drugih zavarovančevih družinskih članov, o potrebi po prilagoditvi prostorov in delovnih sredstev v zvezi s poklicno rehabilitacijo ali zaposlitvijo oziroma premestitvijo na drugo delovno mesto ter dodatnih usposabljanj, o okoliščinah iz prvega odstavka 102. člena v zvezi z drugim odstavkom 103. člena in iz 201. člena zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki še niso ugotovljene in za njihovo ugotovitev ni pristojen kakšen drug organ, in o drugih dejstvih, pomembnih za pridobitev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. V primeru, da je tako opredeljeno z mednarodnimi pogodbami ali sporazumi oziroma z drugimi predpisi, pa izvedenski organi zavoda dajejo izvedenska mnenja tudi na zahtevo tujih nosilcev pokojninskega in inva-

\*<sup>6</sup> Uradni list SFRJ, št. 38/83 in 166/89

\*<sup>7</sup> Uradni list RS, št. 85/2003

lidskega zavarovanja, drugih organov, skupnosti ali drugih oseb. V skladu s pravilnikom so izvedenski organi zavoda organizirani v sektorju za izvedeništvo zavoda, kot je razvidno iz organigrama. Izvedenski organi delujejo tako kot invalidske komisije I. stopnje, v okviru služb za izvedeništvo I. stopnje, invalidske komisije II. stopnje, v okviru službe za izvedeništvo II. stopnje, kot zdravniki posamezniki, svet zavoda pa lahko v primeru potreb za to imenuje tudi druge strokovne institucije. Kandidate, ki ustrezajo pogojem za izvedenca iz 5. člena pravilnika, imenuje za izvedenca po posebnem postopku, na predlog generalnega direktorja zavoda po predhodnem mnenju direktorja sektorja, svet zavoda za obdobje 4 let in so lahko po preteku tega obdobja ponovno imenovani. Izvedenci, zaposleni na zavodu, imajo mandat do konca zaposlitve. Za izvedenca je lahko imenovan zdravnik, specialist ustrezne klinične usmeritve z veljavno licenco Zdravniške zbornice Slovenije, z najmanj dveletnimi delovnimi izkušnjami v svoji specialistični dejavnosti, ki je praviloma v rednem delovnem razmerju ali je samozaposlen, in strokovnjak nemedicinske stroke z najmanj visoko izobrazbo, ki je praviloma v rednem delovnem razmerju ali samozaposlen, z dveletnimi strokovnimi izkušnjami, ki omogočajo ocenjevanje invalidnosti in drugih dejstev za pridobitev pravic po zakonu in drugih predpisih s področja socialne varnosti in zlasti invalidskega varstva. Za predsednika



invalidske komisije je lahko imenovan zdravnik, specialist, praviloma specialist medicine dela, ki ima štiri leta delovnih izkušenj v svoji specialistični dejavnosti in je v rednem delovnem razmerju na zavodu. Izvedenca, strokovnjaka s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, se izbere in imenuje izmed delavcev, redno zaposlenih v zavodu. Izvedenec je lahko po podobnem postopku, kot je bil imenovan, tudi razrešen, če ne spoštuje pravil, določenih v 9. členu pravilnika (izguba licence, neizpolnjevanje dolžnosti, kršitev kodeksa in podobno). Izvedenec je pri svojem delu samostojen (15. člen), vendar vezan na pravila stroke in doktrino pri podajanju izvedenskih mnenj o dejstvih iz že omenjenega drugega člena tega pravilnika. Glede upoštevanja dogovorjenih kriterijev in enotne prakse zavoda je odgovoren predsedniku invalidske komisije I. stopnje oziroma predsedniku invalidske komisije II. stopnje. Poleg omenjenega se je

izvedenec dolžan udeleževati vseh usposabljanj, ki jih za izvedence organizira zavod. Invalidska komisija daje izvedenska mnenja o vseh dejstvih, potrebnih za odločitev o pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, posamezni zdravnik pa lahko daje izvedenska mnenja o dejstvih, potrebnih za odločitev o pravici do invalidnine, pravici do dodatka za pomoč in postrežbo ali drugih dejstvih, če tako odredi predsednik pristojne invalidske komisije (na primer izdaja potrdil, okoliščine iz 201. člena zakona in podobno). Izvedenski organi zavoda so pri svojem delu dolžni upoštevati vse določbe zakona (ZPIZ-1, Zakon o upravnem postopku), pravilnike in druge splošne akte zavoda, izvedensko prakso, kodeks izvedencev\*<sup>8</sup> ter splošna etična načela stroke. Izvedenci so pri svojem delu samostojni in za svoje delo odgovorni pristojnemu predsedniku invalidske komisije I. ali II. stopnje.

**Pravilnik v četrtem poglavju natančno opredeljuje naloge vodstva sektorja, ki:**

- organizira, vodi in koordinira delo v sektorju,
- proučuje doktrino ocenjevanja delazmožnosti in oblikuje predloge temeljnih izrekov za ocenjevanje,
- svetuje na področju invalidskega zavarovanja, izvedenstva in delovanja izvedenskih organov,

\*<sup>8</sup> Kodeks ravnanja izvedencev Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije je bil sprejet v letu 2003 in vsebuje stanovska etična ter moralna pravila ravnanja izvedencev. Ravnanje v nasprotju s kodeksom je lahko podlaga za odvzem izvedenskih pooblastil.

- vodi strokovna posvetovanja invalidskih komisij najmanj enkrat letno z namenom, da se usklajujejo skupni kriteriji za izvedenska mnenja in zagotovi uporabo sodobnih dosežkov na področju zdravljenja, rehabilitacije in proučevanja delovne zmožnosti,
- predlaga generalnemu direktorju zavoda ukrepe za usklajeno delo invalidskih komisij,
- spremlja in analizira gibanje invalidizacije in predlaga ukrepe za njeno zmanjšanje,
- pripravlja poročila o delu invalidskih komisij za vodstvo zavoda in organe upravljanja,
- analizira delo in proučuje problematiko dela invalidskih komisij,
- racionalizira in informacijsko podpira delo invalidskih komisij,
- sodeluje na strokovnih posvetih s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja in
- opravlja druga dela v skladu z navodili generalnega direktorja.

Službe za izvedenstvo I. stopnje, ki:

- nadzira delo invalidskih komisij I. stopnje,
- usklajuje delo invalidskih komisij I. stopnje na strokovnem, organizacijskem, tehničnem, administrativnem in kadrovskem področju,

- pripravlja polletna poročila in izpostavlja problematiko invalidskih komisij I. stopnje za vodstvo sektorja,
- skrbi za kvalitetno in ažurno delo invalidskih komisij I. stopnje,
- organizira in vodi strokovna posvetovanja z izvedenci I. stopnje ter skrbi za izvajanje sprejetih kriterijev,
- sodeluje pri pogovorih, ki jih občasno organizirajo predstavniki združenj delodajalcev,
- sodeluje s službo za izvedeništvo II. stopnje, z območnimi enotami zavoda in z zunanjimi institucijami ter
- opravlja dela v skladu z navodili vodstva sektorja.

Službe za izvedenstvo II. stopnje, ki:

- nadzira delo invalidske komisije II. stopnje,
- usklajuje delo invalidske komisije II. stopnje na strokovnem, organizacijskem, tehničnem, administrativnem in kadrovskem področju,
- analizira in poroča o delu in problematiki dela invalidske komisije II. stopnje,
- oblikuje polletna poročila o rezultatih revizijskih mnenj in pritožbenih postopkov ter ga posreduje službam za izvedeništvo I. stopnje in vodstvu sektorja,



zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje slovenije

- organizira in vodi strokovna posvetovanja z izvedenci zavoda,
- oblikuje in usklajuje kriterije za podajo izvedenskih mnenj iz 2. člena pravilnika,
- skrbi za prenos novih znanj na področju zdravljenja in rehabilitacije,
- pripravlja gradiva, izdaja priporočila, obvezna strokovna mnenja in navodila, ki se vodijo v posebni zbirki izvedenske prakse zavoda, in jih posreduje vodstvu sektorja v izvedbo,
- sodeluje z drugimi sektorji zavoda in z zunanjimi institucijami in
- opravlja druga dela v skladu z navodili vodstva sektorja.

Postopki v skladu s tem pravilnikom (izvedenci, invalidske komisije prve in druge stopnje) so pojasnjeni v drugih referatih. Izvedenci zavoda so upravičeni do plačila za opravljeno delo v skladu z določili in normativi tega pravilnika, ki so podrobno opredeljeni v 63. členu pravilnika.

## Zaključek

Nova organizacija ZPIZ in s tem sektorja za izvedenstvo je veliko pripomogla k boljši organiziranosti izvedenskih organov zavoda in s tem tudi k večji stopnji poenotenja ocenjevanja v okviru invalidskih komisij. Poleg kadrovskega okrepitve je treba omeniti tudi izdajo publikacije Priročnik za ocenjevanje invalidnosti,<sup>9</sup> ki

<sup>9</sup> Priročnik je bil izdan kot interno po magalo izvedencem ZPIZ pri ocenjevanju invalidnosti.

## IX. mednarodna konferenca

# GLOBALNA VARNOST

t In B mvftnlir^ J009  
Golf Hotel Bled



15. maj 2009: Prijava naslova in povzetka referata  
Več informacij na spletni strani: [www.zvd.si](http://www.zvd.si)



je hkrati z noveliranjem izvedenske prakse pomenil precejšen napredek pri poenotenju dela IK in ocenjevanja invalidnosti. Kot je razvidno iz prispevka, je delo izvedencev izredno zahtevno, saj se pri tem srečujejo tako pravna kot ožja strokovna medicinska znanja. Kot je bilo opisano, nam zakon nalaga, da mora biti v primerih ugotavljanja invalidnosti invalidska komisija sestavljena iz najmanj treh članov: dveh članov - zdravnikov in enega člana - strokovnjaka s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, varstva pri delu, organizacije dela, industrijske psihologije ali tehnologije oziroma drugega ustreznega področja. Zdravniki, ki sodelujejo v senatih, so izbrani glede na medicinske specifičnosti iz predloga za oceno. Poudariti je treba tudi dejstvo, da je tudi vabljenje zavarovancev na obravnavo na I. stopnji obvezno. V postopku in pred izdajo izvedenskega mnenja pa ima v teh primerih pravico in dolžnost sodelovati tudi predstavnik delodajalca. Vse to omogoča izvedenskim organom sintezo različnih strok, kar zagotavlja kar največjo mero objektivnosti ocene zavarovanca. Kljub omenjeni relativno dobri podlagi v pravnih aktih pa bi si pri izvedenskem delu seveda želeli sprememb na mnogih področjih. Eden glavnih je prenova že precej zastarelega Seznama telesnih okvar, saj v zadnjih 25 letih, odkar je skoraj nespremenjen, beležimo velik napredek v medicinskih spoznanjih. Žal pa so izvedenci vezani na dejstva, ki jih ponuja omenje-

ni seznam, in jih kljub novim znanjem in boljšim rešitvam ne morejo preseči. Upamo, da bo v bližnji prihodnosti le prišlo do prenove, saj bi tako rešili marsikatero, tudi moralno dilemo izvedencev, pa tudi zavarovancem bi omogočili bolj »življenjske« rešitve.

### Literatura in viri

1. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ZPIZ-1-UPB4, Uradni list RS, št. 109/06.
2. Statut Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, Uradni list RS, št. 114/2006 in 118/2006.
3. Pravilnik o notranji organizaciji Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije z dne 1. 1. 2006.
4. Kodeks ravnanja izvedencev Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, sprejet na posvetu predsednikov invalidskih komisij.
5. Priročnik za ocenjevanje invalidnosti, ZPIZ, marec 2007.
6. Samoupravni sporazum o seznamu telesnih okvar, Uradni list SFRJ, št.38/83 in 66/89.
7. Seznam obvezne medicinske dokumentacije za uveljavljanje



pravic na podlagi invalidnosti in preostale delovne zmožnosti, Uradni list RS, št.113/02.

8. Pravilnik o organizaciji in načinu delovanja invalidskih komisij ter drugih izvedenskih organov zavoda, Uradni list RS, št. 118/05 in 17/07

9. Letno poročilo ZPIZ za leto 2007.



## Poslovna skupina Sava